

บทที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในปัจจุบันเรื่องโครงสร้างประชากรขาดความสมดุล กำลังเป็นปัญหาที่แทบทุกประเทศกำลังประสบรวมถึงประเทศไทยด้วย ซึ่งปัญหานี้ได้นำปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมาอีกมาก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาขาดแคลนทรัพยากรบุคคลในวัยทำงาน ซึ่งนับได้ว่าเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ รวมไปถึงปัญหาการจัดการเรื่องสวัสดิการสังคมในการดูแลคนสูงอายุ ซึ่งสัดส่วนมากจนไม่สมดุลกับอัตราการเกิด ตามที่นักประชากรศาสตร์คาดการณ์ไว้

นอกจากปัญหาจำนวนผู้สูงอายุไม่ได้สัดส่วนสมดุลกับประชากรวัยอื่นแล้ว ปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุในด้านอื่นก็กำลังเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรง อาทิ ปัญหาการขาดผู้เลี้ยงดูทำให้ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ปัญหาเรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนซึ่งสวัสดิการของรัฐไม่เพียงพอที่จะให้การดูแล ปัญหาการนิยมนำครอบครัวเดี่ยวเป็นเหตุให้ผู้สูงอายุเป็นส่วนเกินในครอบครัว ส่งผลให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับภาวะจิตใจของผู้สูงอายุ

ปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่กำลังเกิดขึ้นในสังคม ซึ่งปัจจุบันผู้คนในสังคมเริ่มตระหนักถึงปัญหาและผลเสียที่กำลังตามมา ด้วยเหตุนี้ นักเขียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจึงขานรับกระแสด้วยการสร้างผลงานการประพันธ์ที่สอดแทรกแนวคิดในเรื่องปัญหาของผู้สูงอายุ พร้อมทั้งพยายามมุ่งเน้นให้สังคมเห็นถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมิได้ไร้ค่าหรือปราศจากความหมายแต่อย่างใด หากแท้จริงแล้วผู้สูงอายุคือทรัพยากรบุคคลที่มีค่ายิ่งต่อครอบครัวและสังคม

งานวิจัยเรื่อง "ตัวละครผู้สูงอายุในนวนิยายไทยพ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๔๔" เล่มนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษานวนิยายกลุ่มข้อมูล ๔ เรื่อง ดังนี้ คือ *รักและหวัง* *กิ่งมัลลิกา* *สมการวัย* *ถ่านเก่าไฟใหม่* *เส้นไหมสีเงิน* *อุทยานเครื่องเทศ* *ฝั่งแสงจันทร์* *ตะเกียงแก้ว* www.คุณย่า.com

ขั้นตอนแรกผู้วิจัยวิเคราะห์แนวคิดที่สัมพันธ์กับบทบาทของตัวละครผู้สูงอายุ ในบทนี้ หลังจากที่ผู้วิจัยศึกษานวนิยายทั้ง ๔ เรื่อง พบว่าผู้เขียนนำเสนอแนวคิดของเรื่อง โดยเน้นที่การนำเสนอคุณค่าของผู้สูงอายุ โดยนำเสนอให้ผู้อ่านเห็นว่าผู้สูงอายุมีคุณค่าต่อครอบครัวหรือต่อสังคมอย่างไรบ้าง นอกจากนั้นยังนำเสนอแนวคิดในเรื่องการอยู่ร่วมกันของบุคคลในวัยต่างๆ กล่าวคือพยายามแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลต่างวัยอย่างเข้าใจได้ เพราะผู้เขียนมีความเห็นว่าความแตกต่างของอายุไม่ใช่อุปสรรคของการอยู่ร่วมกัน

อนึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการนำเสนอแนวคิดผ่านตัวละครผู้สูงอายุของนักเขียนนวนิยายกลุ่มข้อมูล เพื่อนำเสนอบทบาทของตัวละครผู้สูงอายุนั้น มีประเด็นน่าสนใจคือ ผู้เขียนได้แสดงถึงความซับซ้อนของปัญหาผู้สูงอายุ ซึ่งมีที่มาจากหลายสาเหตุด้วยกัน ไม่ว่าจะมาจากตัวของผู้สูงอายุ หรือ บุตรหลาน รวมไปถึงสังคมก็ตาม นักเขียนพยายามชี้ให้เห็นว่าปัญหาเหล่านี้มิได้ลดทอนคุณค่าของผู้สูงอายุให้น้อยลง แต่กลับเพิ่มคุณค่าในแง่ของมีจิตใจเข้มแข็ง ไม่ทอดทิ้งกับปัญหาหรืออุปสรรคใด และนี่คือคุณค่าอีกประการหนึ่งของผู้สูงอายุซึ่งผู้เขียนแสดงให้เห็น

นอกจากนี้ผลของการวิจัยพบว่า ตัวละครผู้สูงอายุในหลายเรื่องมีลักษณะเป็นตัวละครตามแบบฉบับของผู้สูงอายุที่ดี คือ สามารถเป็นที่พึ่งพิงช่วยแก้ไขปัญหาได้ มีความรักความปรารถนาดีต่อบุตรหลาน เป็นผู้คอยชี้แนะแนวทางสร้างความคิด แต่ทว่าตัวละครเหล่านี้ก็ได้เบนราบไร้มิติ แต่มีความหลากหลายในแง่ของความเป็นมนุษย์ ที่มีความแตกต่างกัน

ในส่วนของกลวิธีการนำเสนอ นั้น ผู้เขียนนำเสนอตัวละครผู้สูงอายุอันเป็นตัวละครสำคัญในนวนิยาย ผ่านกลวิธีการนำเสนอทั้ง ๒ กลวิธีคือ กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอก โดยแบ่งออกเป็น กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกเดี่ยว และกลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกคู่ขนาน กลวิธีการนำเสนอตัวละครรอง โดยแบ่งออกเป็น กลวิธีการนำเสนอตัวละครรองเดี่ยว และกลวิธีการนำเสนอตัวละครรองคู่ขนาน ซึ่งในแต่ละกลวิธีที่ผู้เขียนใช้จะมีความโดดเด่นในการนำเสนอตัวละครแตกต่างกัน

กล่าวคือกลวิธีการนำเสนอตัวละครคู่ขนานนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นกลวิธีที่มีความโดดเด่นในการนำเสนอตัวละครผู้สูงอายุ โดยสามารถเป็นเครื่องมือให้ผู้เขียนในการแสดงแนวคิดได้ดียิ่งกว่าคือการสร้างตัวละครคู่ขนานเป็นการเน้นและส่งเสริมให้บทบาทของตัวละครสำคัญโดดเด่นยิ่งขึ้น นอกจากนี้ตัวละครคู่ขนานบางตัวมีส่วนในการแสดงตนเป็นแบบอย่าง เพื่อชี้ให้ผู้อ่านอันอาจหมายถึงผู้สูงอายุในสังคมไทยเห็นว่า บุคลิกลักษณะของตัวละครใดที่ควรได้รับการประเมินว่ามีคุณค่าและเป็นต้นแบบของผู้สูงอายุในสังคมไทยต่อไป

นอกจากนี้ กลวิธีการตั้งชื่อตัวละคร เป็นอีกกลวิธีที่มีความน่าสนใจ เนื่องจากเป็นกลวิธีที่ขึ้นอยู่กับการตีความของผู้อ่านเป็นสำคัญ นับได้ว่ากลวิธีเช่นนี้เป็นกลวิธีที่สร้างความน่าสนใจให้กับเรื่องได้อีกประการหนึ่ง ในขณะที่การใช้ตัวละครต่างวัยนั้น เป็นกลวิธีที่ผู้เขียนใช้ในการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างคนวัยต่างกัน เพื่อให้เห็นว่าความแตกต่างกันในเรื่องอายุอาจนำมาซึ่งการชดเชยส่วนที่ขาด พร้อมทั้งสามารถแก้ไขปัญหบางประการที่ฝ่ายตรงข้ามเผชิญ

แสดงให้เห็นว่า ความแตกต่างระหว่างเพศส่งผลต่อชนิดของปัญหา รวมไปถึงแนวทางในการแก้ไข ปัญหาของตัวละคร

จากการวิจัยพบว่า คุณค่าของผู้สูงอายุมีดังต่อไปนี้ กล่าวคือ คุณค่าในการเป็นผู้สืบทอดความคิดจากชนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งอาจแยกย่อยเป็นหลายลักษณะ ดังเช่น ในฐานะผู้สั่งสอน ตักเตือน ในฐานะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้นอกระบบการศึกษา ในฐานะเป็นผู้ถ่ายทอดประเพณีและ พิธีกรรม คุณค่าในการเป็นที่พึ่งให้แก่บุตรหลาน คุณค่าในการทำหน้าที่แทนพ่อแม่ และคุณค่าในการ เป็นสื่อแสดงความรู้สึกของผู้สูงอายุในสังคม ซึ่งปรากฏความต้องการในประเด็นต่าง ๆ คือ ความ ต้องการได้รับการยอมรับ ความต้องการที่จะให้บุตรหลานเติบโตเป็นคนดี มีคุณธรรม ความต้องการ ได้รับการเอาใจใส่

คุณค่าที่โดดเด่นและปรากฏพบมากที่สุดคือคุณค่าในการเป็นที่พึ่งให้แก่บุตรหลาน ซึ่งนับได้ว่า ผู้เขียนนวนิยายแทบทุกเรื่องเน้นย้ำความสำคัญของคุณค่าประเด็นนี้เป็นพิเศษ ด้วยการสร้างให้ตัวละครแสดงบทบาทการเป็นที่พึ่งอย่างแจ่มชัด ไม่ว่าจะเป็นในด้านใดก็ตาม อาทิ เศรษฐกิจ จิตใจ การเป็นที่ปรึกษา

อนึ่ง คุณค่าในการเป็นสื่อแสดงความรู้สึกแทนผู้สูงอายุในสังคมนั้น สำหรับผู้วิจัยแล้วนับว่าเป็นคุณค่าที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากคุณค่านี้นี้มีที่มาจากกาที่ผู้เขียนได้ให้ตัวละคร ผู้สูงอายุของตน ทำหน้าที่เป็นเสมือนกระบอกเสียงแทนผู้สูงอายุในสังคม เพื่อเรียกร้องสิ่งที่ผู้เขียนคาดหวังว่าผู้สูงอายุต้องการ หรือจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตให้มีความสุขของผู้สูงอายุ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็น สิ่งผู้คนในสังคมส่วนใหญ่รับทราบอยู่แล้ว เพียงแต่ในบางขณะอาจหลงลืมละเลย ด้วยวิถีชีวิตที่ยุ่งเหยิงวุ่นวาย เมื่อได้รับการบอกกล่าวตอกย้ำ ก็จะทำให้จิตสำนึกบางส่วนได้ถูกกระตุ้นเตือนให้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงวัย

ผู้วิจัยพบว่าคุณค่าที่ผู้เขียนยกย่องเชิดชูค่อนข้างมากคือ คุณค่าในการทำหน้าที่แทนบิดามารดา เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าการทำงานที่แทนผู้ให้กำเนิดนั้น เป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก เพราะต้องอาศัยความรักความอดทน การดูแลเอาใจใส่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ย่อยคนจะกระทำได้หากไม่มีความเสียสละ และความรักอันยิ่งใหญ่จริง ๆ แต่ทว่าบทบาทในส่วนนี้กลับเป็นบทบาทที่ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่า มีเพียงผู้สูงอายุหรือบุปผาตายายเท่านั้นที่สามารถกระทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ไม่ขาดตกบกพร่อง

การวิเคราะห์คุณค่าของตัวละครผู้สูงอายุในบทนี้ มีที่มาจากการแสดงบทบาทของผู้สูงอายุ ดังนั้นตัวละครที่ประกอบพร้อมด้วยคุณค่าต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา จึงนับได้ว่าเป็นตัวละครผู้สูงอายุ ในอุดมคติ เป็นดั่งแบบฉบับของผู้สูงอายุที่คนในสังคมไทยต้องการ ในขณะที่เดียวกันคุณค่าเหล่านี้ก็เป็นเสมือนสิ่งกระตุ้นเตือนและตอกย้ำให้สังคมไทยตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ ที่สังคมกำลังหลงลืม ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อชีวิตเช่นไร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะนำมาสู่ความเข้าใจระหว่างผู้สูงอายุกับผู้เยาว์

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คุณค่าในการเป็นสื่อแสดงความรู้สึก ความต้องการแทนผู้สูงอายุในสังคมนั้น นับว่าเป็นคุณค่าที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากคุณค่านี้นี้มีที่มาจากการที่ผู้เขียนได้ให้ตัวละครผู้สูงอายุของตน ทำหน้าที่เป็นเสมือนกระบอกเสียงแทนผู้สูงอายุในสังคม เพื่อเรียกร้องสิ่งที่ผู้เขียนคาดว่าผู้สูงอายุต้องการ หรือจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตให้มีความสุขของผู้สูงอายุ รวมทั้งตัวละครเหล่านั้นยังได้ทำหน้าที่เป็นปากเสียงแทนผู้เขียน ว่ามีความคิดหรือทัศนคติในเรื่องนั้นอย่างไร อาจกล่าวได้ว่าส่วนหนึ่งเป็นการกระตุ้นให้สังคมดูแลผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์คุณค่าของตัวละครผู้สูงอายุ มีที่มาจากการแสดงบทบาทของตัวละครผู้สูงอายุ ซึ่งแสดงคุณค่านั้นให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของผู้อ่าน ดังนั้นตัวละครที่ประกอบพร้อมด้วยคุณค่าต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา จึงนับได้ว่าเป็นตัวละครผู้สูงอายุในอุดมคติ เป็นดั่งแบบฉบับของผู้สูงอายุที่คนในสังคมไทยต้องการ ในขณะที่เดียวกันคุณค่าเหล่านี้ก็เป็นเสมือนสิ่งกระตุ้นเตือนและตอกย้ำให้สังคมไทยตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ ว่าเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าต่อชีวิตอย่างไร เพื่อจะได้หวนกลับมาให้ความสำคัญและสร้างความเข้าใจระหว่างคนต่างวัย ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

นอกจากตัวละครผู้สูงอายุที่จำกัดกลุ่มของวิทยานิพนธ์เล่มนี้แล้ว ผู้วิจัยพบว่าในช่วงหลัง มีนวนิยายที่มีตัวละครผู้สูงอายุเป็นตัวละครสำคัญในการดำเนินเรื่อง และมีบทบาทสัมพันธ์ต่อแนวคิดออกมาอีกหลายเรื่อง ดังนั้นผู้สนใจอาจทำการวิเคราะห์ตัวละครผู้สูงอายุ โดยนำกลุ่มข้อมูลที่มีความเป็นปัจจุบันมากกว่ามาใช้ในการวิจัยได้